

Igralka in
pisateljica
**Dragica
Potočnjak**
ob svoji knjigi
Skrito povelje

Jastrebi so želeli vojno

Krivica se lahko ublaži le z resnico.

»Bilo je 27. junija 1991. Na *uradni* dan prve vojne za Slovenijo. Helikopter gazela SA 341, serijska št. 664, je nad ljubljansko Rožno dolino izginil v ogromni črni gobi dima. Proglasili so ga za sovražnega, pozneje izvrgli, da se je primerila napaka – mitomanska sla 'ljudi na položajih' je nato zdržema klesala lažno propagando, sprenevedanje in dušechi molk.« Dejstva o tem dogodku je v knjigi **Skrito povelje** avtorica zapisala po štirih letih raziskovanja, zbiranja dokumentov in izjav, poslušanja radijskih in televizijskih oddaj (»Vse, kar je zapisano, sem od tri- do petkrat

preverila!«) in po treh letih pisanja. »Sestrelitev je bila namerna, povelje izdano preišljeno; Anton Krkovič je osebno dal povelje za sestrelitev neoborožene gazele po namigu Janeza Janše, navajam njegov citat iz knjige Premiki, 'ta učinek je mogoče premagati samo tako, da ljudje na lastne oči vidijo goreči tank ali sestreljeni helikopter'. Moj pokojni svak Toni je bil šest mesecev prej, po drugih podatkih eno leto prej, neregistrirani tajni sodelavec TO. To je vedel tudi Janez Janša.«

Tekst: **MIŠA ČERMAK**

Foto: **ŠIMEN ZUPANČIČ**

Pogovarjava se na dvaindvajseti dan državnosti, kar je po svoje simbolično, saj po vseh teh letih odkrivате resnico o smrti svaka Tonija Mrlaka in tudi resnico o posledicnem življenju v naši državi zdaj.

Z odkrivanjem resnice o Tonijevi smrti smo se svojci ukvarjali od trenutka sestrelitve gazele. O tem, v kakšni državi živimo, pa je veliko povedal mafijski skesanec, pomočnik šefa Camorre Prestieri pisatelju razvpite knjige o tej mafijski organizaciji Robertu Savianu. Rekel je, da je Slovenija raj za mafijce vseh sort in porekla. Te besede so me pretresle. Med štiriletnim preiskovanjem Tonijeve smrti sem slišala veliko zgodb, ki se navezujejo tudi na razne oblike delovanja mafij. Geografsko je Slovenija presečišče različnih silnic, interesov in trgovin. Žalostno je, da so jo nekateri Slovenci od osamosvojitve s pridom izkoriščali zgolj za to, da so si prisvojili velikansko premoženje. In ga celo »plemenitili« s povezovanjem z različnimi nedovoljenimi trgovinami.

●V knjigi pišete, da so bila silna čustva, ki so nas prevevala na Roški in ob osamosvojitvi, neke vrste plašnice, zaradi katerih nismo videli stvari, kot so bile, da nismo zahtevali pojasnil v zvezi s smrtjo vašega svaka. Zaradi tega, zaradi zaveze družini, je nastala ta knjiga.

Nobeno pretirano čustvo ni zdravo, tudi za državo ne – treba ga je plačati. Slovenija se je vsekakor hotela osamosvojiti, pravzaprav se je tudi morala, na drugi strani sta bila namreč dva velika akterja vojne; Slobodan Milošević s projektom Velike Srbije in Tudman z aspiracijo po BiH, s katerima dialog ni bil mogoč. Vendar je še listina o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije, sprejeta 25. junija 1991, omogočala konfederalno pogodbo s Hrvaško in BiH, kar pomeni, da so šle stvari drugače, kot so bile načrtovane. Pokazalo se je namreč, da tudi določen del Slovencev potrebuje zmago. Slovenija je od druge svetovne vojne potencirano razcepljena na desnico in levico, ta razcepljenost se je zadnjih dvaindvajset let strahotno izkoriščala: del politike je leta 1991 hotel vojno, da bi se herojsko zavihtel na oblast. Za utrjevanje njenih okopov je že takoj začel izkoriščati velikansko bolečino potomcev poražencev iz druge vojne. Mislim, da je to najhujša stvar, ki se nam je zgodila. Gre za izkoriščanje bolečine, ki v prejšnjem režimu ni bila priznana, leta 1990/91 se je namesto pomiritve začela izkoriščati za politiko. A politične igrice, ki netijo

strasti med potomci partizanov in domobrancev, so le ščit, dimna zavesa za krajo družbenega premoženja. Ta prevelika čustva se morajo pomiriti, saj Slovenije kmalu zaradi njih ne bo več.

● Zakaj je moral umreti vaš svak Toni Mrlak?

Ta zgodba je zapletena, tudi zato je nastala knjiga. Toni je bil pilot JLA, ki je že od avgusta 1990 deloval za bodočo slovensko državo; Elo Rijavec, njegov stric in eden od trinajstih pokrajinskih poveljnikov Manevrske strukture narodne zaščite, je bil njegova prva zveza. Druga Jelko Kacin, tudi Tonijev prijatelj, s katerim sta se najmanj od marca 1991 dogovarjala o preletu dveh do treh gazel JLA v primeru vojne na stran TO. Toni je akcijo organiziral. A stvari so šle drugače. Sedemindvajsetega junija zvečer je zamenjal mlajšega pilota in s tehnikom letalcem Bojančetom Sibinovskim z gazelo poletel po kruh za vrhniško kasarno. Vendar Toni ni preletaval stavb republiških organov, kot so poročali v vseh medijih in zapisali v sporočilu za javnost, podpisnik pa naj bi bilo Predsedstvo Republike Slovenije. Pou-

darjam – sporočilo ni podpisano! V resnici je falsificirano: v dokumentu, ki je tudi objavljen v knjigi, se jasno vidi, da je v segmentu, ki se nanaša na Tonija, sporočilo za javnost napisano z drugačnim pisalnim strojem: v tem delu piše, da je bil helikopter sestreljen zato, ker je preletaval stavbe republiških organov. Kdo je to pozneje zapisal, ne vem. Vendar se ta zapis ne ujema z dejanskimi sklepi in ugotovitvami predsedstva na seji 28. junija. Ker to ni edino sporočilo za javnost, ki se razlikuje od tistega, kar je v tistih vojnih dneh sklenilo slovensko predsedstvo, sklepam, da je bilo predsedstvo močno manipulirano.

● V Janševi knjigi Premiki ste našli, citiram, »ta učinek (Janša je zapisal, da so bili teritorialci prestrašeni in si niso upali streljati) je mogoče premagati samo tako, da ljudje na lastne oči vidijo goreči tank ali sestreljeni helikopter«. Je to dobesedno pomenilo akcijo, streljanje?

Ja, zagotovo lahko rečemo, da je šlo za zelo jasen »namig« Tonetu Krkoviču, poveljniku 30. razvojne skupine, pozneje imenovane MORIS. Janša v Premikih tudi zapiše, da je bil ta »namig« izpolnjen. Tone Krkovič pa v 43. Vojnozgodovinskem zborniku št. 43, iz leta 2011, da je on osebno izdal povelje za sestrelitev gazele.

● Zgodilo se je tako, da so Tonija, ki je prevažal kruh in letel nad progo, sestrelili iz stolpnice TR3, da je dal ukaz za sestrelitev Tone Krkovič, da je upošteval namig Janeza Janše ...

Natančno tako.

● Gazele ne morejo biti oborožene, tudi gazela, ki jo je pilotiral vaš svak, ni bila.

Ne, ne morejo, razen gazele znamke gama, ki ima posebne nastavke za rakete, ki jih lahko montirajo le v tovarni. Bistvo mojih izsledkov je, da so naši zelo dobro vedeli, da so v kasarni v Šentvidu stacionirane le brniške gazele, ki naj bi po dogovoru med Tonijem in Kacinom preletele na stran TO s posadkami vred: pilotoma Tonijem, ki je akcijo vodil in je poveljeval eskadrilji na Brniku, in Jožetom Kalanom. V ekipi so bili še tehnik letalec Bogomir Šuštar, Vojko Urlep, šef tehnike, in Josip Volf, radijski tehnik. Po moji oceni pa je za prelet na našo stran Toni pripravil takrat najmlajšega pilota makedonske narodnosti Ljubča Sandevskega. Toni je že zjutraj 27. junija 1991 naročil Josipu Volfu, da je v gazele nastavil tajno frekvenco, po njej naj bi se on in Kalan v zraku slišala in bi sočasno preletela na slovensko stran. Bistveno je, da so naši videli,

da leti gazela iz Sentvida na Kodeljevo. Sestrelili so jo dobesedno v rep in to od 1320 do 1400 metrov od TR3! Ta let v knjigi zelo natančno opisujem, omenjam tudi tri očividce, ki so let gazele nad železniško progo videli – poznam jih sicer več. Zdaj, po izidu knjige, pa se mi vsak dan še javljajo novi očividci, ki ga potrjujejo.

● Je bil Toni dejansko žrtvovan za neki propagandni učinek?

To zelo natančno opisujem v knjigi. Treba je bilo začeti vojno, treba je bilo zažgati tank ali sestreliti helikopter zato, da se bodo teritorialci lažje odločili za streljanje in da bosta svet in Evropa verjela, da gre za resnično vojno. Teritorialci namreč niso hoteli streljati – saj tudi potrebe ni bilo, razen tam, kjer so bili poveljniki JLA ekstremisti, ki so prišli od drugega.

● Informacije prihajajo na plano že nekaj let v knjigah in z oglašanjem posameznikov, ki so takrat operativno sodelovali. Miha Butara, poveljnik TO Ljubljanske pokrajine, je opisal svoj upor ustnemu ukazu Janeza Janše za napad na tri ljubljanske vojašnice, ki so imele svoje topove usmerjene na ljubljanske tovarne, na plinarno in državne objekte in ki bi za civilno prebivalstvo in Slovence v kasarnah pomenile smrt.

Teh poveljnikov je več, najmanj še Avgust Cvetežar in Molk z Vrhnike. Katastrofalne posledice napadov na vojašnice si lahko predstavljamo. JLA bi udarila nazaj z vso svojo ognjeno močjo. Na srečo se ljudje na obeh straneh, ki so še dan prej pili kavo skupaj, v glavnem niso hoteli boriti. Velike častnikov in civilnih oseb, zaposlenih v JLA, je prestopilo na stran TO, čeprav to ni tako lahko, kot si tisti, ki nismo nikdar prisegli za obrambo domovine, predstavljamo.

● Jelko Kacin je vedel, kdo je Toni Mrlak, zagotovo je to vedel tudi kdo v vrhu Republiške koordinacijske skupine, in če to poveževa z neoboroženimi brniškimi gazelami ...

Poleg Jelka Kacina in Ela Rijavca zagotovo še Andrej Lovšin in Janez Janša. Janša ni nikdar zanikal, tudi moji sestri, ki je hodila k njemu po potrdilo o Tonijevem sodelovanju s TO, ne. Hranim posnetek, v katerem Janša pravi: »Na žalost je bil v helikopterju Slovenec, s katerim smo imeli prej kontakte. Je bilo dogovorjeno, da bo prestopil, pa se takrat očitno ni mogel odločiti.« To je smešno! Toni se je odločil za prestop na stran TO, ko se je odločil za sodelovanje in ko je prevzel nalogo za prelet gazele na našo stran. Najlažje bi mu bilo priti peš k TO; če ne bi imel naloge za nas v zraku! To Janšev sprenevanje se mi zdi nedopustno! Tisti v najvišjem političnem vrhu, ki še niso

Page: 18

Reach: 125000

Country: SLOVENIA

Size: 1381 cm2

4 / 5

vedeli za dogovor o preletu treh gazel na slovensko stran, so to izvedeli najpozneje 25. junija 1991. Kacin je bil Janšev pomočnik na sekretariatu za ljudsko obrambo.

●**Kakšno vlogo je imel Bavčar? Pišete, da se je z osamosvojitveno vojno začela tudi trgovina z orožjem.**

Povzela sem, kar sta raziskala in napisala novinarja Matej Šurc in Blaž Zgaga. Trgovina z orožjem se je začela nekaj dni po začetku tako imenovane vojne za Slovenijo ...

●**Dvaindvajset let po teh dogodkih počasi prihaja resnica na dan. Kaj pomeni, da je bil žrtvovan človek za to, da se je šel nekdo kavboje in indijance, kot je slikovito povedal Toni in ste zapisali v knjigi?**

Niti Mila ni vedela, da ima Toni zelo močan razlog, da ne zapusti JLA. Čeprav smo ga svojci že zelo dolgo na to nagovarjali. Pet dni pred sestrelitvijo gazele pa je to med vr-

sticami izrekel mojemu nekdanjemu možu. A šele po tem, ko ga je ta »stisnil v kot« in mu rekel, da ga več ne pustimo v službo. Toni je rekel, da se gredo naši kavboje in indijance, da jih zanimajo le helikopterji, nič pa ne razmišljajo o zaščiti družin. Tudi Jože Kalan in Bogomir Šuštar, ki sta dan po Tonijevi smrti herojsko preletela na stran TO in potrdila dogovor letalcev, sta morala najprej sama poskrbeti za varnost svojih družin. Da jih ne bi izsledila vojaška varnostna služba JLA.

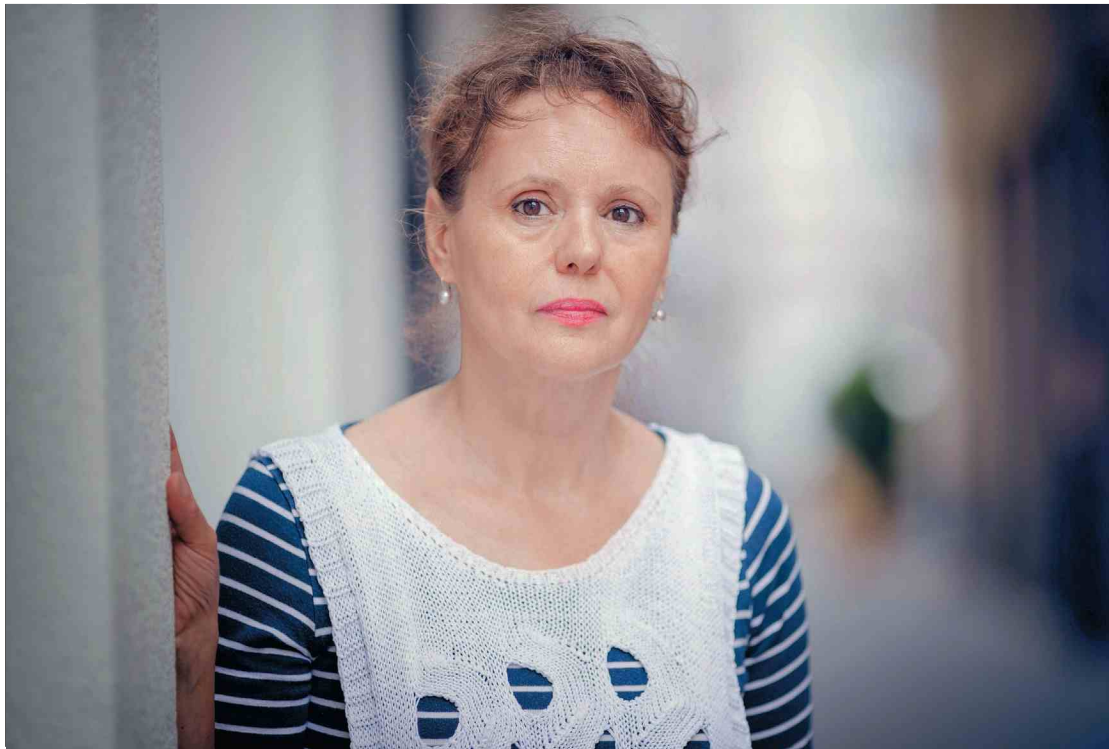
●**Toni je dobil spomenik v Rožni dolini tri leta po smrti, vaša sestra Mila in Tonijeva žena pa je želela priti do resnice.**

Leta 1994 so mu postavili spomenik, hkrati pa Ministrstvo za obrambo ni hotelo potrditi, da je bil sodelavec TO. Čisti absurd! Mila je devet let zaman hodila od od birokra-

ta do birokrata, od ministra do ministra. Niso ji hoteli izdati potrdila, da je Toni delal za TO. Z menoj so se, ko sem stvar raziskovala, pogovarjali, pred njo so se mnogi delali, da ne vedo nič, četudi je bilo večini vse jasno. Veljalo je namreč, da je bila sestrelitev napaka – tako imenovani

»Politične igrice, ki netijo strasti med potomci partizanov in domobrancev, so le ščit, dimna zavesa za krajo družbenega premoženja.

Ta prevelika čustva se morajo pomiriti, saj Slovenije kmalu zaradi njih ne bo več. «

prijateljski ogenj. Večina je tudi mislila, da je bila gazela sestreljena upravičeno, ker naj bi s preletom ogrozila slovensko predsedstvo in skupščino. Kot družina smo to zelo kmalu raziskali in ugotovili, da to ni res. Moja starejša sestra se je borila, da bi oprala ime in čast moža in svoje družine. Težko sem gledala krivico, ki se jim je zgodila, in njihovo trpljenje. Saj trpljenje ne mine. Le krivica se lahko ublaži ali popravi. Z resnico!

●**Zakaj tega niso naredili vsi, Kacin, Janša, ljudje, ki so to vedeli?**

Ker bi celotna zadeva prišla na

dan. Kot je zdaj prišla na dan v moji knjigi. Ta papir, dokument, je Mila izsilila, ko se je pojavila na TV in zahtevala, naj si Tonija nehajo izposojati za svoje predvolilne politične boje in naj raje posthumno uredijo njegov status. Andrej Lovšin je namreč obtožil Kacina objektivne in subjektivne odgovornosti za Tonijev smrt. Ko se je Mila pojavila v medijih, so se očitno prestrašili in ji dobesedno čez noč izdali dokument, za katerega je devet let zaman hodila od vrat do vrat, da je Toni namreč delo-

val za Slovenijo. Prej devet let, potem pa od petka popoldne do ponedeljka zjutraj! Tako na hitro se lahko levi in desni politiki zmenijo, kadar se hočejo! Vmes nas pa imajo za norca.

●**V knjigi omenjate tožilca Tomaža Miklavčiča, ki je primer sestreljene gazele obravnaval in odločil, da je šlo za napako.**

Ne, on ni ugotovil niti tega, ugotovil je le, da je šlo za padeč helikopterja, razumete, »padeč« ni ugotavljal, od kod je bilo streljano, kdo je stre-

Page: 18

Reach: 125000

Country: SLOVENIA

Size: 1381 cm2

5 / 5

ljal, niti za kateri helikopter gre. Čeprav je milica raziskala in so ob obdukciji ugotovili, da Toni ni bil pod vplivom alkohola, kot se je tudi pozneje natolcevalo. Tožilec bi moral zadevo raziskati, saj je šlo za krvni delikt. Razen tega so Toniju obesili še, da naj bi iz helikopterja z raketa mi ubil otroka in odraslega, da naj bi streljal na avstrijski konzulat, na predsedstvo ... To ni bilo nikdar demantirano!

●**On pa je celo s skrajnimi močmi poiskal mesto za strmoglavljenje, da le ne bi nikogar ogrožal.**

Ja. Piloti so rekli, da je v predsmrtnem boju usmeril gazelo iznad proge na križišče, tja, kjer je najmanj ogrožal ljudi ...

●**Ko sva klepetali, ste mi rekli, da imate materiala za tri knjige, torej še za dve. Na kakšni poti je bila Slovenija, zakaj smo zabredli? Sprašujem za vaš osebni pogled zaradi vseh informacij in dokumentov, ki ste jih pridobili.**

Prepričana sem, da ni bila potrebna nobena žrtev. Mislim, da je bila situacija izkoriščena za to, da bi določeni ljudje dobili oblast in da bi močno obogateli, kar se je tudi zgodilo! In da bi Slovenijo izropali, kot so jo.

●**Lahko govoriva o imenih, je med temi ljudmi tudi nekdanji predsednik države Milan Kučan?**

Ne, po vsem mojem preiskovanju in raziskovanju bi rekla, da ni. Sicer pa me Kučan osebno ne zanima. Zanima me zgolj to, da je bilo predsedstvo, ki ga je on vodil med tako imenovano desetdnevno vojno, manipulirano. Ni manipuliralo predsedstvo, predsedstvo je bilo manipulirano od vodij Republiške koordinacijske skupine, ki sta jo vodila Igor Bavčar in Janez Janša. In to se da z dokumenti dokazati, samo to je pomembno! Tudi Janez Slapar in Janez Lesjak govorita o tem, da je Tone Krkovič (in posledično njegove enote) upošteval samo »povelja«, namige, ukaze Janeza Janše, ki ne bi smel poveljevati. To je bistveno. Svojci smo ga že po prvi izdaji Premikov prosili, naj popravi

zapis o sestrelitvi gazele in tudi zapiše, da je Toni Mrlak sodeloval s teritorialno obrambo. Tega ni storil niti v tretji knjigi – popravil ni niti črke! Žal nisem mogla iti na njegovo tiskovno konferenco: za mojo knjigo je bila najavljena že deset dni prej, novico o tiskovni konferenci za Premike je STA objavila dva dni prej, da bo eno uro pred našo! Jaz nisem mogla iti tja, čeprav sva si s sestro to zelo želeli. Želela sem ga vprašati, zakaj ni niti v tretji izdaji Premikov popravil in zapisal, da je Toni sodeloval s TO, čeprav ima ves čas vse podatke. Zakaj tega ne popravi ...?

»Večina prebivalcev še dandanes težko verjame, da so nekateri t. i. osamosvojitelji Slovenije, ki so na najvišji operativni ravni skrbeli za obrambo države, hkrati na debelo trgovali z orožjem. Še teže sprejemajo dejstvo, da so to počeli tudi med oboroženim spopadom z JLA. Vozniki tovornjakov s hrvaško registracijo, ki so ponoči v koloni čakali na nalaganje orožja pred nekdanjim skladiščem JLA v Borovnici, so natančno vedeli, kam ga bodo odpeljali. Vemo, da orožarske afere niso dobile sodnega epiloga. Nekateri tožilci so nečastno ubranili čast trgovcev s smrtjo. S popolno lojalnostjo do vedno istih osumljencev so vselej znova zavračali zelo dobro in natančno pripravljene izsledke kriminalistov zoper njih. Pri tem so jim pomagali vedno isti politiki, ki so vselej znova preprečevali in ovirali delo kriminalistov ter parlamentarnih komisij.«